

GESCEIDEN INZAMELEN HET BETERE WERK

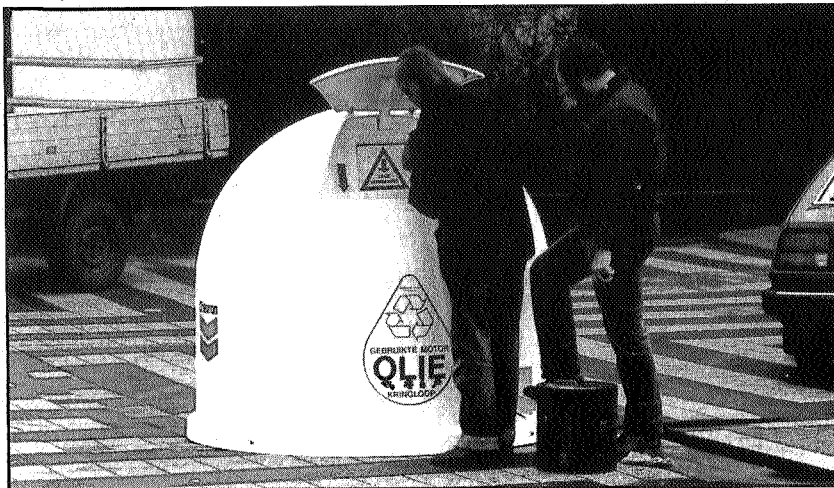
Marja van Veen

Vrijdag 23 september jl. lanceerden de Stichting Friese Milieuraad (SFM) en de Industriebond FNV regio Friesland een afvalverwerkingsscenario onder de naam 'Gescheiden inzamelen het betere werk'. De presentatie in De Lawei te Drachten was gegoten in de vorm van een studiedag, waarop naast de eigenlijke presentatie door J. Dijkstra (SFM), D. Wiersma (wetenschappelijk medewerker RU Groningen) en A. Stolk (FNV) de afvalproblematiek in de stad, de plattelandsgemeente en op de eilanden belicht werd door vertegenwoordigers van gemeentediensten. Verder lichte gedeputeerde K. Dankert het provinciaal afvalstoffenbeleid toe en onderstreepte G.J. Jutten, consultant natuur- en milieuedukatie Friesland het belang van een goede voorlichting. Tussen de verschillende inleidingen was er tijd voor vragen uit het publiek en de dag werd besloten met een forumdiscussie, waarin zitting hadden de inleiders D. Wiersma en A. Stolk, alsmede J. Stellema, inspectie Milieuhygiëne Groningen, F. de Lange, Provinciale Waterstaat Friesland en J.W. Noorda, wethouder Smallingerland. De gehele dag stond onder leiding van P. de Graaf. In de zaal zaten zo'n 120 mensen uit milieukringen, het bedrijfsleven, de politiek, van gemeentewegen of zomaar belangstellenden.

In 1979 is de Afvalstoffenwet althans gedeeltelijk in werking getreden. Deze wet verplicht de provincies plannen op te stellen voor de verwerking van afval in het eigen gebied. In 1981 werd door Friesland een afvalstoffenplan vastgesteld mbt. de verwerking van huishoudelijk afval, grofvuil, bedrijfsafval en bouw- en sloopafval. Een aantal economische aspecten van dit plan bleek niet haalbaar te zijn, zodat de provincie besloot tot een herziening. Dit bood volgens de provincie ook de mogelijkheid om een nadere uitwerking te geven aan de doelstelling de afvalstroom te beperken mn.

door gescheiden inzameling en hergebruik. Deze overwegingen van de provincie waren voor de SFM aanleiding om een scenario te ontwikkelen mbt. de toekomstige afvalverwerking in Friesland met de nadruk op hergebruik. Bij een dergelijk plan zijn milieu en werkgelegenheid nauw aan elkaar gerelateerd en de SFM zocht dan ook contact met de FNV Friesland, wat resulteerde in het hergebruikscenario. De doelstelling is een beleid dat erop gericht is het ontstaan van afval te beperken, hergebruik te bevorderen en het resterende afval op een milieuhygiënisch zo verantwoord mogelijke wijze te verwerken. Uitgangspunt is de feitelijke afvalverwerking in Friesland in 1982 van huishoudelijk afval, grofvuil en bedrijfsafval, samen ruim 250.000 ton per jaar. Het hergebruiksandaal hiervan is zeer gering: 8%. Verder wordt uitgegaan van een deelnemerspercentage van 60%.

Gescheiden inzamelen tijdens Noorderbreedte-manifestatie

Het bevorderen van hergebruik zal een omschakeling van de huidige inzamelings- en verwerkingsmethoden betekenen, daarom is gekozen voor een verwezenlijking in een tweetal perioden. Tijdens de eerste periode (1984/87) zal de nadruk vooral komen te liggen op intensivering van het hergebruik via de bestaande methoden en op onderzoek naar en praktische experimenten met nieuwe inzamel- en verwerkingsmethoden.

Het intensiveren van hergebruik kan gebeuren door:

- stimuleren van zelfkompostering, bv. door subsidie op de aanschaf van een kompostbak
- stimulering van glaszameling middels glasbakken en inzameling van hele glazen potten en flessen (vgl. experiment Kollumerland)
- verder stimuleren van papierinzameling, bv. door een gemeentegarantie per kg
- gescheiden inzamelen van probleemstoffen
- scheiding aan de bron van bedrijfsafval.

Er kan geëxperimenteerd worden in één of enkele plattelandsgemeenten of stads wijken met een afvalaanbod van 10 à 20.000 ton per jaar, waarbij afval wordt ingezameld met een 2 zakken of duobak-systeem. Eén zak voor de organische fraktie, de rest (vaste fraktie) in een tweede zak. Voor eventuele niet deelnemers kan een non response zak geleverd worden. In een regionaal verwerkingspunt wordt de vaste fraktie met de hand gescheiden en vervolgens als grondstof verkocht aan de hergebruikindustrie/handel. Hier kan eventueel ook de organische fraktie in een kleine komposteringsunit verwerkt worden. Vergelijk je nu de periode 1984/87 met 1982 dan blijkt de afvalstroom van ruim 250.000 ton verminderd te zijn tot 190.000 ton, ruim 24%. Tevens zijn er $\pm$ 34 arbeidsplaatsen bij gekomen.

Verregaande omschakeling

Zijn de experimenten geslaagd dan zal de tweede periode (1988/92) gericht moeten zijn op een verregaande omschakeling naar op hergebruik gerichte methoden door het invoeren van een gescheiden inzameling in de gehele provincie en invoering van een nieuw aangepast verwerkingssysteem.

Voor het verwerken van het organische afval zullen 2 komposteringsinstallaties nodig zijn met een capaciteit van 20.000 ton per jaar (1 in Harlingen en 1 in Heerenveen). De vaste fraktie kan op $\pm$ 12 regionale verwerkingspunten met een capaciteit van $\pm$ 2250 ton per jaar met de hand gescheiden worden. De non response zak kan deels worden verwerkt in de vuilverbrandingsinstallatie te Leeuwarden, deels worden gestort op een nieuwe stortlocatie. In het geval dat de experimenten in de eerste periode onbevredigend zijn kan de vaste fraktie verwerkt worden in een te Heerenveen te plaatsen afvalscheidingsinstallatie met een capaciteit van 40.000 ton per jaar. Voor de verwerking van het

organische afval valt te denken aan een in het noorden te situeren komposteringsinstallatie met een vermogen van $\pm$ 50.000 ton per jaar. Na deze periode zal blijken dat – vergeleken met 1982 – de afvalstroom weer aanzienlijk is verminderd. De 250.000 ton van 1982 die in 1987 al was afgenomen tot 190.000 ton zal verder dalen tot 164.000 ton per jaar, een vermindering tov. 1982 met 34%. Daarbij zal de werkgelegenheid toenemen tot ruim 100 extra arbeidsplaatsen. Bovendien zullen de indirecte werkgelegenheidseffekten toenemen, doordat het scenario mogelijkheden biedt voor het Friese bedrijfsleven.

De kosten voor de verwezenlijking van het plan worden geschat op ca. f 14 miljoen. Vergeleken met het bedrag dat momenteel voor de totale afvalverwerking nodig is, is er nauwelijks verschil. De kostenstijging voor de gescheiden inzameling (grof geschat ca. 8%) wordt volledig geneutraliseerd door de geringere storkosten. Momenteel zijn de gemiddelde kosten voor ver-

Niet gescheiden op de stoep

zamelen, transport en verwerking per ton afval f 55,-.

Dantumadeel op de goede weg

Eén van de gemeenten die al op de goede weg bezig zijn, is Dantumadeel. Een medewerker van de dienst Openbare Werken van deze gemeente, J. de Jong, vertelde hoe daar beperking en hergebruik van de afvalstroom gestimuleerd worden.

- Als men thuis organisch afval wil komposteren, geeft de gemeente een subsidie op de aanschaf van de kompostsilo.
- Er wordt een gemeentegarantie van 8 cent per kg opgehaald oud papier gegeven plus nog een extra vergoeding van 1 cent. 40% van de gebruiksstroom wordt momenteel teruggehaald.
- Naast de glasbakken zal binnenkort een proef worden gehouden mbt. het inzamelen van gebruikt, onbeschadigd glazen verpakkingsmateriaal.
- Op aanvraag wordt het landbouwplastic door Openbare Werken weggehaald.
- In Damwoude heeft de gemeente een loods

van Openbare Werken aangepast aan de eisen van de Hinderwet voor het klein chemisch afval uit particuliere huishoudens.

- Momenteel wordt nagegaan hoeveel textiel buiten de inzameling van bv. het Leger des Heils in de vuilnisbak belandt, om te zien wat de mogelijkheden zijn voor aparte inzameling.
- Het project 'Mensen zonder werk' gaat na of het mogelijk is één of meer kringloopwinkels voor metalen en oude gebruiksvoorwerpen op te zetten.

De voorlichting door de gemeente gebeurt via posters op de vuilniswagens, publikaties in het gemeentekrantje en voorlichtingsavonden in samenwerking met de plaatselijke milieuwergroep.

Persoonlijk was De Jong van mening dat op gemeentelijk nivo moet worden gewerkt aan een zodanig bewustwordingsproces bij de bevolking, dat er milieuvriendelijker wordt ingekocht.

Leuk gedaan

Van dit alles konden de aanwezigen in de ochtenden kennis nemen. De SFM had in de ruimte waar geluncht werd een expositie over het onderwerp ingericht en een literatuurtafel opgesteld, zodat ieder zich nog eens op z'n gemak kon oriënteren.

Na de lunch was het woord aan gedeputeerde K. Dankert, die erop wees dat het voorgenomen provinciaal beleid inzake afvalstoffenverwerking aardig spoorde met het hergebruikscenario. Helaas zette hij enigszins een domper op de handreiking van A. Stolk. Deze had nl.

's ochtends in zijn inleiding laten weten dat de samenstellers van het scenario graag betrokken wilden worden bij het vaststellen van het provinciaal afvalstoffenplan, in het bijzonder bij voorlichting over gescheiden inzamelen, onderzoek naar afzetmogelijkheden voor hergebruik

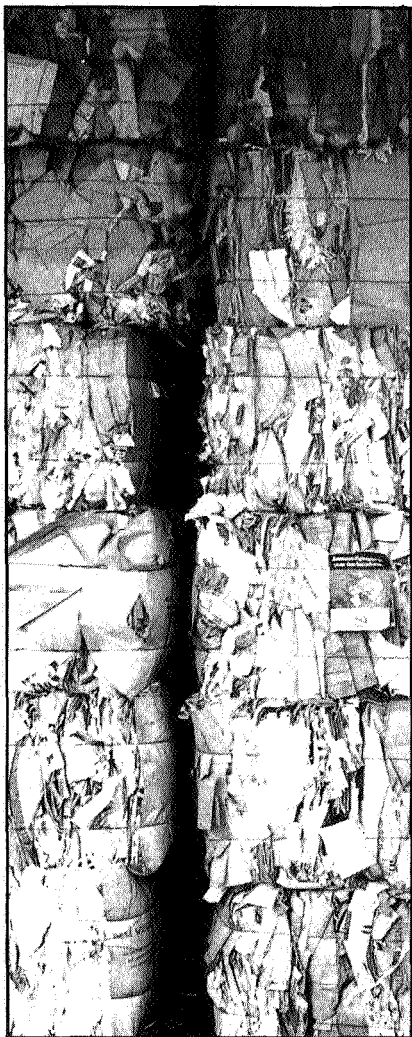
en het nader uitwerken van directe en indirecte werkgelegenheidseffekten. Dankert zei hierover: *'Het maken van een provinciaal afvalstoffenplan is primair de verantwoordelijkheid van provincie en gemeenten. Dit is een andere dan die van de SFM en FNV.'* Het zou niet goed zijn als de SFM en FNV zich teveel met de vaststelling bemoeien. Maw.: leuk gedaan, jongens, maar wij zien wel wat in onze kraam van pas komt. Heel terecht werd hier 's middags aan het eind van de discussie nog eens door iemand uit de zaal op gewezen, waarna Dankert zijn woorden enigszins nuanceerde in die zin, dat de organisaties bij de gedachtenvorming rond het provinciaal plan betrokken zouden worden. Niettemin blijft naast alle goede ideeën en aanzetten de bereidheid van mensen om mee te werken het enige wezenlijke punt.

Gerard Jutten gaf in zijn inleiding een aantal richtlijnen voor een goede begeleiding. Deze is in de eerste plaats een taak voor de overheid, met name voor de gemeenten. Bewoners dienen kennis te hebben van datgene wat de overheid voor ogen staat. Ook belangrijk is het bekendmaken van achtergronden. Waarom wordt een en ander gedaan? Daarnaast dienen milieuorganisaties in staat gesteld te worden voorlichting hierover te verschaffen dmv. tentoonstellingen, cursussen ed.

Maar: *'Een slecht, onlogisch, niet geïnspireerd afvalbeleid van de overheid is met de beste voorlichting nog niet te realiseren.'* Verder pleitte Gerard Jutten voor een doorberekening van de voorlichtingskosten in de kosten per ton afval, wat ook in het scenario te lezen valt.

Financiële prikkel

Tijdens de afsluitende discussie kwamen vragen aan de orde mbt. de motivatie om mee te werken aan een nieuw systeem. Op verschillende manieren werd de financiële prikkel naar voren gebracht: van subsidie tot boete of dubbele hef-

ving. Voor niets gaat nu eenmaal alleen maar de zon op. Hoewel het financiële voordeel ontegenzeggelijk effectief kan werken was de bijval gelukkig niet erg groot. Gerard Jutten wees op het nut van een combinatie van goede voorlichting en eventueel een kleine financiële tegemoetkoming. Dankert leek een reinigingsheffing op het aantal kilo's afval een probaat middel. Waarna iemand uit de zaal zich afvroeg waarom je de reinigingskosten niet in de prijs voor vuilniszakken kon verrekenen. Hierop wees Dankert op de vele tuinen in Friesland die dan gevaar lopen volgestort te worden. Een ander voorstel was de reinigingsheffing onder te brengen in de onroerend goedbelasting, gezien de correlatie mensen – hoeveelheid afval en tuinoppervlak – hoeveelheid afval. Gedeputeerde Dankert had in zijn inleiding tot 2 keer toe gezegd dat de nadruk in het provinciaal plan zou komen te liggen op het vóóraf verminderen van de afvalstroom en scheiding aan de bron. Nav. hiervan werd de vraag gesteld hoe de provincie en gemeenten dat vooraf verminderen van de afvalstroom wilden be-

werkstellen. J. Stellema legde uit dat de Afvalstoffenwet voldoende mogelijkheden biedt om het vervaardigen van bepaalde stoffen te verbieden, maar dat de politieke wil om hier iets aan te doen niet aanwezig is. Ditzelfde geldt voor schadelijke verpakkingsmaterialen. Het werkgelegenheidsaspect wordt naar voren gehaald en de discussie loopt dood.

A. Stolk benadrukte dat dit een kwestie is van keuzen maken, ook al heeft dit gevolgen voor de werkgelegenheid.

Gerard Jutten vroeg in dit verband nog of het voor de provincie mogelijk is doelstelling te nemen voor vermindering van de afvalstroom en vandaaruit konsumentbeïnvloedend te werken. Hierop antwoordde Dankert dat het tot de stimulerende en voorlichtende taak van de overheid behoort de konsument te wijzen op het zo gericht mogelijk omgaan met produkten. Het is te hopen dat de provincie het scenario ter harte zal nemen zodat volgend jaar de eerste experimenten kunnen starten.

